

ko se je šlo za Habsburžane, se je cerkev v resnici potrudila in žrtvovala, da je bila taka slavnost med impozantnejša. Kakor hitro smo se pa osvobodili te dinastije ter dobili dinastijo naše krvi in našega jezika, se je vnaša cerkev popolnoma ohladila. Ja v nekaterih krajih jo nele omalovažuje, ampak se obnaša duhovščina tako, da je vzela priprostemu ljudstvu še tisto lubezen do države in dinastije, ki jo je instinktivno imelo. Vse polno pritožb prihaja, kako se vede šustersčijanska duhovščina ob takih prilikah, da bi ja pomen dneva bolj ponižala. Naj na vedem le par slučajev: V gorski župniji kranjskega okraja je opravil župnik obred za 2. december zjutraj ob 6. uri. Nekateri otroci imajo 1½ ure daleč v šolo. Ob širih zjutraj se morajo podati otroci na pot, ako hočejo biti pravočasno v cerkvi. Kaj pa, če je deževno ali celo zapade sneg? Ali se ne pravi z namenom vzbujati pri ljudeh jezo in odpor proti takim praznikom. V prav velikih slučajih obravi župnik svojo mašo na prav skromen način, ko pa začuje narodno himno, jo odkuri izpred oltarja, kakor bi ga kdo nodil. — So slučaj, ko povabi župnik vse krajevnosti oblasti k cerkveni slavnosti, šolskega vodstva pa namenoma ne. (Zužemberški Gnidovc).

Naloga šole je čim bolj gojiti lubezen in spoštovanje do udeležencev države in domače dinastije. To dosežemo največ pri otrocih s primernim in dostojnim praznovanjem državnih praznikov. Tak dan ostane otroku nepozaben za vse življenje. Kakor se pa zdaj praznuje v večini slučajev, tega nikdar ne dosežemo. Naša duhovščina je razvijala vedno največji nomp, kadar se je šlo za tuice — celo za neverne Turke je molila — za našega pravoslavne brata pa nima lubezni. Žal, da je tako, ali istina je!

Ali naj se nasti učiteljstvo še nadalje šikanirati in zapostavljati pri takih priložnostih? Nikakor ne! Kier neče cerkev skupno in dostojno delovati s šolo, da se tak praznik primerno proslavi, naj nastopi učiteljstvo samostojno. Šolsko sobo naj primerno okinja, otroci naj deklamujejo, kdo izmed učiteljstva naj ima prazniku primerno predavanje, otroci naj zapoje narodno himno in še kako drugo pesmico. To bi bil dostojen spomin tega dneva. Kier je župnik toliko takten, da povabi tudi šolo k cerkveni slavnosti, naj se je le udeležil, drugače pa nikakor ne. Bodimo dosledni in odločni!

Vzgojimo pevski naraščaj!

»Kaj pa je tega treba bilo,« bo morda vzkliknil marsikateri čitatelj sodeč po napisu. Prav nič se ne čudim takemu vzkliku in ne mogel bi ga v prvem trenutku riti obsojati. Saj so se nekaj časa nalagala na naša ramena, »kakor gobe po dežju«, zapored nova bremena in ti ljudskošolski učitelj pa le delaj in delaj! To pa je le trenutno razpoloženje, ki nas navadno navda ob pričetku uvedbe novotarij v ljudsko šolo, a vse to, kakor rečeno, je ob pričetku.

Vzgoja pevškega naraščaja pa nikakor ni izrečna novotarija, niti z današnjim dnem in apelom ni nastopil šele pričetek te vzgoje. Poznam šole, v katerih je učitelj posvecal intenzivnemu pevskemu pouku posebno pažnjo, razpolagal je z nekako stalno pevsko »četo«, ki je zamogla ob raznih prilikah in priveditvah nuditi svoje zmožnosti; svojih učencev-pevcev pa tudi po izstopu iz šole ni pozabil, marveč je to doraščajočo mladino sproti dalje združeval in vadil v petju. Takih slučajev se spominjam pač le iz predvojnne dobe, vidim in slišim pa, da so se po vojni silno zredčili, da skoraj — izginili ti pojavi.

Z mirno vestjo moremo danes konstatirati, da kljub veliki narodni in kulturni probudi, katero je rodilo oziroma zvišalo naše narodno osvobođenje, petje med narodom v splošnem nazaduje, — potihuje. In temu priti v okom, je skrajna potreba in dolžnost. Zato pa moramo pozdravljati vsako akcijo, ki se snuje v svrhu povzdige narodnega in umetnega petja pa najsi prihaja od katerekoli strani. Odveč bi bilo, na tem mestu govoriti o silni važnosti petja za duševno in telesno vzgojo mladine in naroda.

Imamo in vzgojimo v ljudski šoli razne telovadne naraščaje. Šolske oblasti so s posebno vneto naglašale in odrejale temeljitejši telovadni pouk in doseženi so zares že dokaj lepi uspehi. Vsi z roditelji vred smo imeli dovolj priložnosti, diviti se gracijoznim in spretnim telovadnim nastopom naših malčkov. Kakor sem vnet prijatelj in podpiratelj telovadnih naraščajev, vendar smelo trdim, da se je s šolskimi telovadnimi naraščaji začetkoma tu in tam izvršila v naše

vzgojno delovanje preekstremna poteza, ki postaja primerno zmernejša. Oprostite, da sem se dotaknil tega vprašanja, kajti smatram za potrebno, od mnoga težje rekrutiranih, a vendar doseženih telovadnih naraščajev napraviti prehod na lažje rekrutirajoči, a še nedosegljivi pevski naraščaj.

Stvar posameznika ostane gotovo, najti in začrtati si podrobno pot vzgoje pevškega naraščaja ter upam, da tovariši tozadevno objavijo svoje misli in mnenja. Vsekakor si za enkrat k vzgoji pevškega naraščaja dovolim naglašati sledeče najpomembnejše točke: 1. Vzgojimo se z novo vneto na kolikor možno najintenzivnejši pouk iz petja. 2. Kljub svobodi tozadevnega naziranja naglašam, da pevski pouk prevzemi nedeljeno na eni šoli ali vsaj po stopnjah (elementarni, srednji in višji) ena sama učna moč. 3. Rekrutujemo, pridobivajmo in izobrazimo na vsaki šoli, vso šolsko dobo, stalni in vzorni »kader« pevski zbor učencev-pevcev in dajmo jim pogosto priliko, javno nastopati. 4. Vodimo natančno in stalno evidenco vsakočasnega pevškega »kadera« vsa leta šolske dobe priklenimo si jih in vadimo ter združimo jih v petju tudi po šolskem izstopu dalje. — To nam bodijo le prve, splošne smernice.

Sedaj pa vsi brez obotavljanja na čim krajše razmišljevanje, nato pa na tem trajnejše delo. Tam daleko gledam nebroj svežih pevskih zborov, slušam odmeve angelo-nežnih otroških glasov, kjer uživa oko na presrečnih, občudujočih in nam hvaležnih obrazih in izrazih roditeljev, sploh otroških ljubiteljev. Roko v roki, pevski in telovadni naraščaj — mlada nada za mlado i močno državo — oh, »kako je tega treba bilo«, zveni v veliko spremembo napram pričetnemu vzkliku korčni vzklik Domoljubi in otrokoljubi! Ze kitajski glasbenik Konesi je vzkliknil: »Nravstveno stanje vsakega naroda stoji v razmerju z njegovo pevsko naobrazbo.«

Se izdatnejša bodrila — so nam odveč. Mirko Vanda.

Poljudno znanstveni pedagoški list?

Odveč bi bilo še izgubljati besed o vsevažnosti prave domače vzgoje otrok. Saj je že, rekli bi, matematični izsledek, da zavisi skoroda ves uspeh šolske vzgoje od domače vzgoje. Enotno postopanje vseh vzgojnih činiteljev staršev in učiteljev, daje šole otrokom pravce za življenje na pot v življenje.

To se skuša doseči z roditeljskimi sestanki, čim najozjim in največjim kontaktom učitelja z domačo hišo, s predavanji poljudne vsebine itd.

A vendar smo se na mrtvi točki. Pedagoško znanje je med narodom vse premalo razširjeno in ne uživa tistega ugleda in tistega spoštovanja kot druge panoge znanstva. Žalibog velja to tudi deloma pri naobraženih slojih. Veliko je številu tistih, ki si laste pedagoških sodb brez temeljitega ali sploh brez študija. Pedagogika in didaktika jim nista vedi, temveč le »znanje zdrave pameti«, bi rekli. Kako temu odpomoči?

Potreba poljudno znanstvenega lista leži na dlani. Gre le zato, kako realizirati takšen list in kakšna bodi njegova vsebina in kakovost.

Samoposebi bo treba, da list subvencionirajo vlada in vsi, ki jim je skrb za našo bodočnost ni le dekorativna ali zvočna beseda. Čudno, da za prve čase, ko se list še ni populariziral, ne bi bilo pridobiti premožnih podpornikov. Sicer pa je to zadeva odbora, ki se mora v to svrhu ustanoviti.

Sedaj pa še besedo o vsebini in kakovosti lista. List naj prinaša razprave, mišljaje, utrinke itd. o vseh aktualnih vzgojnih vprašanjih, pa tudi zdravniške nasvete o telesni negi otrok v raznih dobah razvoja. »Mens sano in corpore sano«. To, kar prinaša list »Zdravje« o telesni negi otrok, naj prinaša tudi v gotovi modifikaciji zamišljeni poljudno-znanstveni list. Samoposebi bi bili vabljivi in prošeni k sodelovanju tudi zdravniki. In razprave, od kje naj se jih vzame? Iz pedagoških in didaktičnih knjig in iz naših glasil. Seveda se morajo razprave primerno oblikovati. Strudniki naj bodo odlični šolniki, pedagoški pisatelji, zdravniki in sploh vsi, ki so dobre volje in zmožni.

List bodi perijodičen, poceni in naj se ga vsestransko širi med vse plasti naroda. Moralno pa mora list dopirati šolska oblast in učiteljstvo. Če dovolj finančni položaj, naj se prve številke razdele tudi brezplačno med revnejše sloje.

Iskreno želim, da se izrazijo o tem zamišljenem listu vsi naši poklicani in najboljši! Kličem le: kjer volja tam pot! Albin Spreitz.

* Tak list smo že imeli pred vojno, imenoval se je »Domače ognjišče«, izdajala ga je Učiteljska tiskarna. Uredn.

DRAG. HUMEK:

Udejstvom rokotvorni pouk!

Šolskim oblastem se je končno zadelo, da bi bil menda tudi pri nas rokotvorni pouk prav tako potreben, kakor je potreben drugim državam, ki imajo moderno urejeno šolstvo. Pri zeleni mizi so torej izdali zapoved: Pojdite in učite vse dečke na ljudskih, meščanskih in še na kakšnih šolah rokotvorstva! S tem je bilo njih delo dovršeno: Eto, dete! Neka živi! Vse drugo je menda stvar učiteljev in morebiti še šolskih vodstev ali celo nadzornikov. Kdo, kaj in kako naj uči, o tem niso črhili doslej ničesar. Še toliko doslednosti ni v teh ukazih, da bi se ozirali na učiteljska, odkoder bi morali prihajati tudi v tem oziru izvežbani učitelji. Prav tako je kot v nekdanji Avstriji. Učitelji so možakarji na Damaju geometrijsko risanje in celo prvotne pojme o projekciji — v ljudsko šolo, učiteljske pa ni poznalo geometrijskega risanja, in ga še danes ne pozna, čeprav je za praktično življenje desetkrat večjega pomena nego prostoročno risanje in vsa pseudoumetniška vzgoja, ki jo propagiramo.

Oglasilo se je nekaj tovarišev in so napisali več, deloma daljših člankov. Evomim pa, da bi bili ti članki dovoljno razbistrili pereče vprašanje rokotvorne pouka. Večina tovarišev je — z malimi izjemami — premalo pregledno in strokovnjaško odgovorila na vprašanja: Kdo počuje, kaj naj učimo na raznih kategorijah šol in kako se naj pouk udejstvuje bodisi v čisto pedagoškem in didaktičnem smislu, pa tudi glede na učne prostore, njih opremo, nabavo potrebnega orodja, snovi i. t. d. Vsa ta vprašanja je treba obdelati kolikor toliko sistematično.

Popolnoma sem si svest, da je ta naloga za posameznika pretežka in preobširna. A nekdo mora pričeti in podati svoje mnenje. Do tega koraka so me prisilila tudi vprašanja z mnogih strani, kako bi in kaj. Mislim, da laglje in bolj s pridom odgovorim vsem skupaj v stanovskem glasilu, kakor pa vsakemu posebe.

Na podlagi nastopnih razmotrivanj bo dana prilika in možnost nadaljnjega dela. Nikakršen evangelij niso, ampak le smernice tovariša, ki mu je bilo ročno delo največja uteha in zabava od otroških let pa vse do danes, in ki je v tem oziru prebrskal marsikako knjigo in si ogledal podobno delo v tujini, pa ga tudi poizkušal udejstviti doma. Komu ne bojo ugaiala moja naziranja, naj slobodno oporeka, a le tako, da pove kaj boljsega. Če bom komu povedal premalo ali preveč, naj kaj dostavi oziroma pove, kaj bi kazalo izpustiti. Le tako bomo spoznali jeta in cilje in podali tudi oblasti potrebne snovi, ki si lahko iz nje sestavi normalne načrte in navodila za poznejše urejeno delo.

Za rokotvorni pouk potrebujemo pravtako strokovno izobraženega učiteljsva kakor za vse druge predmete. Če bomo v pričetku šušmarili, diskreditirali rokotvorni pouk še predno bo narod spoznal njega veliko vzgojno in praktično vrednost. Polovičarsko delo ubije samo sebe. Najprej dober delavec, potem solidno delo!

Učiteljice dekliskih ročnih del se morajo učiti in polagati izpite. Logična je zahteva, naj se učitelj, ki hoče poučevati ročno delo za dečke, tega dela sam uči in nauči. Prva dolžnost merodajnih činiteljev bodi, da nemudoma uvedejo rokotvorni pouk na učiteljskih. Tisti, ki je ukazal: Bodi rokotvorni pouk! je gotovo tudi mislil na potrebne postavke v proračunih, vsaj za začetek. In začetek rokotvorne pouka na učiteljskih bi bogme ne spravil domovine na kant. Primerna soba bi se dobila. Ako ni drugega prostora, mera služiti učna soba, risalnica ali telovadnica, če ni ravno s telovadnimi urami preveč obremenjena. Ob strogem redu, ki mora itak vladati v šoli, ni rokotvorni pouk nikakršna nesruga ali navlaka, pa bodi da režemo, lepimo, modeliramo, mizarimo, kujemo ali delamo kako drugo delo, ki spada v našo stroko. Tudi ni treba za prvo silo toliko in tako raznovrstnega orodja, da bi nas to vprašanje koj izpočetka oplašilo. Nekoliko pripomočkov pa moramo imeti. O njih bom sicer natančneje govoril ob drugi priliki, rečem pa že danes, da je le Bog znal ustvarjati iz nič. Praktični učitelj si bo znal kmalu pomagati.

In kdo budi učitelj rokotvorne pouka na učiteljskih? Prepričan sem, da bi hoteli zelenomizarjski birokrati odmah namestiti bogve kakšnega strokovnjaka z akademsko izobrazbo in »zpitli« pa bi ga mastno nagradili. Pozneje bo to morebiti potrebno in prav. Za začetek spada na tako mesto učitelj, ki pozna naloge narodne šole in ki nima namena plezati v nedogledne višave, pač pa hoče podati svojim poznejšim tovarišem toliko znanja, da bojo lahko ob lastni nadarjenosti in pridnosti dosegljivi v novi nastopi poveljnih uspehov. Zmožni tovarišev je med nami več nego mislimo. Jaz jih poznam lepo število. Koliko jih je pa, ki tiho delajo sami zase. Koliko je vredno v tem oziru izpričevalo mi je drastično povedal nemški tovariš, ki je sedaj že preko meje v Avstriji. Poučeval je drugo skupino, ki zahteva od dobrega učitelja mnogo izurjenosti in uporabi raznega orodja in v popravljanju in v samostojnem izdelovanju aparatov. Često je napominjal tovariš stal pri meni v delavnici in gledal. Nekega dne mi je bridko potožil, da ima dve izpričevali iz zloglasnih dunajskih kurzov pa ne zna niti pravilno zabiti žreblja. Torej če ni strokovnjak z izpričevali, poiščite take, ki jih nimajo, pa kaj znajo, in jih preizkusite. Amerikanska metoda bi se morebiti tudi v Jugoslaviji obnesla.

Ker pa ne kaže čakati z rokotvornim poukom na one, ki pridejo čez štiri leta z učiteljskega — posebno če se bojo v tej stroki tako izobrazovali kot doslej — moramo pomagati novemu nebogljenču še drugače na nego. V večjih centrih, posebej v Ljubljani in v Mariboru, naj se osnujejo počitniški tečaji za rokotvorstvo. V Ljubljani je stvar lahka. Dosti je prostora in dosti strokovnjakov. Tam je tudi tovariš Blagažne, ki ima poleg strokovnega znanja tudi izpričevala. Z veliko dobro voljo in malim birokratsvom bi se dala pa ta namera udejstviti tudi drugod. V prvi sili so drage ekskurzije na Češko in kdo ve kam nepotrebne. Nekoliko zaupanja v lastno silo je tudi nam potreba.

Mnogo bi se dalo opraviti tudi na uradnih in društvenih zborih. Priznajmo vendar končno, da se ob takih prilikah zapravi največ dragega časa z brezplodnimi debatami. Taka zborovanja so kakor trakuja, ki ima toliko členov kolikor je srborih besedavljev. Vsa izmed njih ima v sebi kopo jaje, ki misli, da jih mora znesti še tisto uro. Tovariši, ki so se že doslej zanimali za rokotvorni pouk, naj na prihodnjih zborih predavajo ali še bolje, pokažejo naj to ali ono praktično. Če ni slučajno v domačem okraju primernega predavatelja, pokličite ga od drugod. Tudi nadzorniki naj spravijo to vprašanje na dnevni red uradnih konferenc, pa naj pozovejo za poročevalce najboljše učitelje-strokovnjake. Kakor so njega dni mrcvarili mačko, naj se lotijo sedaj rokotvorne pouka. Lahko tudi nekoliko pametneje!

Drug drugemu pomagajmo, pa bomo kmalu v prvih početkih, in ko bomo imeli vsaj v vsakem večjem kraju dobrega učitelja za rokotvorni pouk, se bo razvila stvar sama ob sebi. Nikakršne škode ne bo, če navidezno za nekaj časa pustimo druga šolska vprašanja, pa se lotimo rokotvorne pouka, predmeta torej, ki ima poleg drugih lepih lastnosti tudi to, da je nov in zato zanimiv.

(Dalje prih.)

Risanje — važen faktor za spoznavanje učenčevega duševnega obzorja.

Iz arheologije črvamo lahko mnogo, kar bi se dalo tudi drugod uporabljati. Le poglejmo samo nienq metodo izsledovanja.

Nekie se odkrije votlina. Ve se gotovo, da zadnjih par tisoč let ni nikdo bival v njej, da se je torej neizpremenjena ohranila iz predzgodovinskih časov. V votlini se najde nar človeških kosti, katerim se določi ogromna starost. Kostí so z prvih dob človeštva. Paleolog razvija nadalje svoja izvajanja, arheolog pa se ozre okoli. Poleg kosti najde orodje iz kamene dobe, na stenah vidi ob boljši razsvetljavi nekaj neiasnih črt. Kombinira in sestavlja, pa naide, da te črte tvorijo obrise neke živali. Severni ielen, mamut! Kdo je to narisal? Po sklepanju pride do tega, da je to napravil samo človek, katerega kosti so se našle v votlini. Arheolog razloži na pollagi najdenega orodja, risb na steni in še nekaterih drugih na videz neznatnih rečeh, delo pračloveka, njegovo življenje, da, celo njegovo duševno obzorje. On pove, katere živali je lovil, katere je pogosto videl, v kakšnih kočah je